

لر غونی یونان

په ښاري ایالتونو کې ژوند

یونانیان خپل ښارونه د غره په سر د یوې لوی کلا (نظامی کلا) په شکل جوړ کړي او پخپله ښار لاندې وه. د جگړې په صورت کې د دښمنانو پر وړاندې د کورونو، ورکشاپونو او نمایندګیو شاوخوا، د تیرو لورې دېوالونه د ساتنې په توګه جوړ شوي. ټول ښارونه د اګورا په نوم یوبازار درلوده، چېرې چې خلک د خبرو او پلور لپاره لیدلي. د ښار تالار هم هلته و، او د وړیا سرو لپاره دا معمول و چې هلته د مهمو مسلو په اړه بحث کولو لپاره لار شي. ښارګوټی اکثراً په شاوخوا کې د سپورت میدان او د باندې یو آزاد تياتر درلود. یونانیان باور درلود چې د کار کولو او ښوونځي ته تللو لپاره صحتمند بدن مهم دی.

På torget i Athen (c Mauricio)

د ښارونو نیمایي اوسیدونکي غلامان وو. اکثریت یې د جنگ اسیران و، کوم چې د غلو، څارویو او نورو توکو سره په ګډه پلورل او اخیستل شوي. غلامان په ځمکه، کانو، د ډبرو کانو کې کار کاوه او کورونه یې جوړول. ځیني غلامان ښوونکي او ډاکټران هم و. هغه میرمنې چې وړیا سرو سره واده شوې وې اکثراً په کور کې وې. دا د ماشومانو پالنې او د کور معبودانو ته د قربانۍ مسؤلیت درلود.

غلامان د دوی لپاره خواره جوړول، کالی مینځل او پاک کاري کول. سړي په کور کې ټول پیږود کول. هغه د سهار وختي کور پرېښود او د شپې تر ناوخته پورې راستون نشو. بیا پس له پلورل، له نورو نارینه سره یې خبرې کړي، شاید سپورت یې کړی وي او ښکار ته تلل. که چېرې هغه په کور کې میلمانه درلود، نو په کور کې ښځه باید لرې پاتې شوې و، پداسې حال کې چې میلمانه د غلام میرمنو لخوا عزت کیدل او هغوی نڅا او سندري ويلي.

En uteskole i Athen (Wiki Commons)

یوازې هلکانو ته اجازه ورکړل شوه چې ښوونځي ته لاړشي. دوی هغه مهال ښوونځي پیل کول کله چې دوی شپږ کلن و او د پنځلس کلن عمر په توګه یې پای ته ورساوه. انجونې باید په کور کې وي او د کور ساتنې او ماشوم روزنې په اړه زده کړې وکړي. ډیری انجونې واده شوې وې کله چې دوی شاوخوا پنځلس کلن و.

اتن

د اتن سړو ډیری وخت په بحث او پریکړه کولو کې تیره کړه چې د ښار ریاست څنګه اداره او رهبري شي. هغوی چې د خپل نظر ویل حق درلودل آزاد سړي و چې په ښار کې لوی شوي وو. هره نهمه ورځ عامه مجمع وه. د خلکو مجلس قانون جوړول، مالیه یې ټاکلې او مهمې پریکړې یې کړې. په زرګونو تنو په بحثونو کې برخه اخیستې وه. یو قاعده دا وه چې غونډې د 6,000 غړو تر راتلو پورې نشي پیل کولی. دې سړو د خپل لاس په پورته کولو سره مسلو ته رایه ورکړه او یا مخالفت یې وکړ. انتیایان دغه دیموکراسي بللې، که څه هم ښځې، غلامان او مهاجرین په پریکړو کې حق نه درلود.

Den store folketaleren Perikles snakker til borgerne i Athen (Wiki Commons)

هغه څوک چې په ښار کې د مهمو دندو رهبري کول د قرعه کشۍ په اساس غوره شوي و. دوی د سپورت سیالۍ کونکو او د جزیای دوسیې قاضیانو ټاکلو لپاره قرعه کشۍ هم کارولې. په کال کې یوځل ، اتنیایان رایه ورکړه چې څوک باید له ښار څخه وایستل (تعبد) شي. هغه خلک چې بدنام او نامطلوب وو، د هغوی لپاره دا یو خطر و چې تر لسو کلونو پورې له ښار نه وایستل (تعبد) شي .

اسپارټا

اتن اکثراً د اسپارټا سره په جگړه کې و ، کوم چې یو جنگیالی دولت په نوم مشهور وو. سړي ښه جنگیالي وو ، ځکه چې دا هغه څه وو چې دوی پکې روزل کیدل. د هلکانو لپاره له اوو څخه تر 30 کلنۍ پورې د سربازی دوره وه، دوی په نظامي کمپونو کې اوسېدل. هلته یوه سخته روزنه او سخت ډسپلین و. دوی خورا لږ خواړه ترلاسه کړل او خرابې جامې یې درلودې. د ژوندي پاتې کیدو ترټولو غوره لاره د غلا زده کول و. سپارټان په دې باور وو چې هلکان به هغه وخت ښه جنگیالي وي چې دوی مشکلات وويني . نظامي خدمت د هغه چا لپاره چې اوږد عمر یې درلود تر 60 کالو پورې وه .

Gammel statue av spartaner og en moderne utgave (Wiki Commons)

د سپارټا جنگیالی اوږده وېښتان او سره بالاپوش درلودل ، نو د دې اشنا جنگیالیو پیژندل اسانه وو. که چېرې سرتیري جگړه ونشۍ کتلې ، نو دوی باید جگړه وکړي تر هغه چې ټول مړه شوي وي. هغوی ته اجازه نه وه چې له گټلو پرته له جگړې څخه کور ته لاړشي.

د سپارټا ښځې د نورو ایالتونو ښځې په پرتله یو څه ډیر خپلواکې درلوده ، ځکه چې سړي له کورنۍ څخه ډیر لرې وو. دا مهمه وه چې انجونې او میرمنې ښه روزل شوي وي او سالم بدن درلودې ترڅو دوی وکولای شي سالم ماشومان وزیږوي. د ټولو ارزو دا و چې هلک ولری ، او معمول وه چې انجونې ماشومان په ځنگلونو کې ایستل شوي. دا ډیری وختونه د نورو لخوا غوره شوي و ، دا چې انجونې دغلامي لپاره روزول کېده .

دنده

پوښتنو ته ځواب ووايئ:

1. يونانيان هغه بازار ته څه ويل چيرې چې خلک د خبرو لپاره سره گوري؟
2. په اتن کې څوک حق درلود چې ښوونځي ته ورال شي؟
3. د خلکو مجلس څه وکړل؟
4. اتنان څنگه هغه څوک غوره کړل چې په ښار کې يې مهم دندې رهبري کولې؟
5. دوی څنگه کولی شو د سپارټا جنگيالان وپېژني؟